

بررسی جامعه شناختی احساس امنیت زنان در شهر آمل

دکتر محمود شارع پور¹
سیده زینب تقوی²
محمد رضا سلیمانی بشلی³

چکیده

امروزه نقش و اهمیت امنیت در پیشرفت هر جامعه‌ای تا بدان حد است که آن را بستر هرگونه توسعه‌ای می‌دانند. خصوصاً در جوامع در حال توسعه که با انواع بحران‌ها و چالش‌های مستمر ناشی از عقب ماندگی و بی‌ثباتی و ساختارهای مختلف سیاسی، اجتماعی و... مواجه می‌باشند، امنیت نقش مهمی در توسعه ایفا می‌کند. مهمتر از امنیت، احساس امنیت است. احساس امنیت به همان اندازه مهم است که امنیت در آن جامعه. در واقع احساس امنیت تلفیقی از عوامل فردی، روانی و اجتماعی تلقی می‌شود. امنیت بعد عینی مسأله و احساس امنیت بعد ذهنی تلقی می‌شود. هدف از تحقیق حاضر، بررسی احساس امنیت زنان در شهر آمل و عوامل اجتماعی مرتبط با آن است. بنابراین روش تحقیق، توصیفی - تبیینی مورد استفاده قرار گرفت و از روش پیمایش و ابزار پرسشنامه محقق ساخته برای جمع‌آوری اطلاعات استفاده شده است. نتایج تحقیق نشان داد بین ویژگیهای فردی (سن، تحصیلات، درآمد، طبقه و وضعیت تاهل) با احساس امنیت رابطه معنادار وجود ندارد. رابطه بین احساس امنیت و محل سکونت، رابطه ایجاد امنیت توسط ارگانهای دولتی و احساس امنیت و رابطه بین اعتماد اجتماعی و احساس امنیت، مستقیم و معنادار به دست آمد. بدین ترتیب رابطه بین احساس امنیت و ویژگیهای فردی رد و رابطه بین احساس امنیت و اعتماد اجتماعی در سطح میانی و کلان با حداکثر اطمینان پذیرفته شده است.

واژه‌های کلیدی: احساس امنیت، اعتماد اجتماعی، مشارکت همگانی، بوم شناسی اجتماعی

¹ - استاده، دانشگاه مازندران، مازندران-ایران

² - عضو هیات علمی جهاد دانشگاهی واحد مازندران

³ - دانشجوی دکتری جامعه شناسی دانشگاه آزاد واحد علوم و تحقیقات تهران - مدرس دانشگاه مازندران

مقدمه

به لحاظ روش شناسی احساس امنیت سازه‌ای چند بعدی است و در ارتباط با شرایط اجتماعی و افراد مختلف به گونه‌های متفاوت ظهور یافته و به اشکال مختلف نیز قابل سنجش و اندازه‌گیری است. منابع تأمین کننده احساس امنیت برای آحاد جامعه، متفاوت است و این منابع در سه سطح کلان، میانی و خرد اثرگذار می‌باشند. در سطح کلان، ساختار کلی جامعه و ایمن بودن آن از جنگ، قحطی، خشکسالی، زلزله، سیل و ستون ساختار سیاسی حکومت ساختار کلان احساس امنیت در افراد را شکل می‌دهند (غفاری و صفری شالی، 1388). روابط میان نهادهای سیاسی، اجتماعی و اقتصادی جامعه، چالش‌های بین گروهها و جناحهای مختلف، کارکرد نیروی انتظامی، ارتش، قوه قضائیه، نظام پولی، نظام‌مندی شغلی، تعاملات جناحهای سیاسی، بهره‌وری اقتصادی و بسیاری دیگر از پارامترها ساختار میانی احساس امنیت در گروههای جامعه را شکل می‌دهند و روابط بین افراد جامعه در حوزه کار، تحصیل، اقوام، همسایگان و نیز تجربه‌های مستقیم و غیرمستقیم روزانه افراد و... و برخورداریهای اقتصادی-اجتماعی افراد، احساس امنیت در سطح خرد را تشکیل می‌دهند. بنابراین احساس امنیت با بسیاری از عناصر اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی جامعه ارتباط می‌یابد. در این میان، اعتماد و احساس امنیت حرکت چرخ‌های کنش اجتماعی را تسهیل و نقش مهمی در تعاملات زندگی روزمره و فرهنگ عامه ایفا می‌کند (نیازی و همکاران، 1390).

فرهنگ عامه هویتی است که در سطح خرد و به شیوه اجتماعی بنیاد یافته و حاصل رویارویی‌هایی است که به زندگی روزمره ما در خیابانها، فروشگاهها، پارک‌ها یا همان فضاهایی که زندگی عمومی خود را در آنها تجربه می‌کنیم شکل می‌دهد. بارزترین تهدیدها برای فرهنگ عمومی نگرانی‌ها و ترس‌های ناشی از تهدیدات و هرج و مرج‌هایی نظیر ضرب و شتم، جنایات نفرت‌انگیز و نظایر این‌هاست که حضور در فضای عمومی شهر را دچار تهدید می‌کند (نوروزی و فولادی سپهر، 1388).

حال باید توجه داشت که احساس امنیت یک فرایند روانی - اجتماعی است که صرفاً بر افراد تحمیل نمی‌شود بلکه اکثر افراد جامعه بر اساس نیازها، علایق، خواسته‌ها و توانمندیهای شخصیتی و روانی خود در ایجاد یا از بین بردن آن سهم دارند. بر اساس تمایز میان مرز احساس و واقعیت می‌توان احساس امنیت را از امنیت واقعی تفکیک کرد. حالت چهار گانه رابطه بین بعد عینی و ذهنی امنیت عبارت است از :

- امنیت وجود دارد، احساس امنیت نیز وجود دارد.
- امنیت وجود ندارد، احساس امنیت نیز وجود ندارد.
- امنیت از نظر پلیس و معیارها و شاخص‌های آن وجود دارد اما مردم احساس امنیت نمی‌کنند.
- امنیت با شاخص‌های پلیس وجود ندارد اما مردم احساس امنیت می‌کنند (احمدی، 1385، 49).

هدف این مقاله بررسی احساس امنیت اجتماعی با تأکید بر اعتماد اجتماعی در بین زنان شهر آمل می‌باشد. به منظور تعیین عوامل مرتبط با میزان احساس امنیت اجتماعی در این پژوهش به بررسی اعتماد اجتماعی و رابطه آن بر شکل‌گیری احساس امنیت اجتماعی پرداخته شده است. از آنجا که احساس امنیت اجتماعی، احساس مبتنی بر ویژگی‌های فردی و اجتماعی به صورت توأمان می‌باشد و قطعاً موقعیت فرد به لحاظ ویژگی‌های زمینه‌ای در میزان احساس امنیت او اثر می‌گذارد (افشانی و ذاکری همامانه، 1391)، لذا در این تحقیق ویژگی‌های زمینه‌ای و ارتباط آن با احساس امنیت و اعتماد اجتماعی هم بررسی شده است.

احساس امنیت یکی از نیازهای اساسی تلقی می‌گردد. بنابراین اگر این نیاز در سطوح مختلف بنا به علی‌پاسخ مثبت دریافت نکند، فرد را دچار تنش و اضطراب می‌کند و حضور کم‌رنگ وی در جامعه را به دنبال خواهد داشت. از این رو باید احساس امنیت اجتماعی به صورت علمی و دقیق در جامعه بررسی گردد. همچنین باید مهمترین عوامل مؤثر بر شکل‌گیری احساس امنیت و یا عدم امنیت اجتماعی مطالعه شود. طی سال‌های اخیر اخبار منتشر شده در جراید حاکی از حوادثی است که باعث نگرش منفی نسبت به سطح امنیت برای زنان در آمل شده است. لذا سؤالات اساسی این مقاله به شرح زیر می‌باشد:

1. میزان احساس امنیت و ناامنی زنان تا چه حدی می‌باشد؟
2. نگرش تفکیک مشخصات زمینه‌ای گروه‌های مختلف شامل سن، سطح تحصیلات، طبقه، وضعیت تأهل، شغل، میزان درآمد در ارتباط با متغیرهای وابسته (اعتماد اجتماعی و احساس امنیت) چگونه توزیع می‌شود و آیا بین نگرش‌های مختلف زنان در ارتباط با متغیرهای مذکور تفاوت معنادار وجود دارد یا خیر؟

3. آیا بین میزان اعتماد به پلیس، ارگانهای دولتی از جمله صدا و سیما و شهرداری و میزان احساس امنیت آنان رابطه وجود دارد؟

محققین سه رویکرد نظری عمده را در تجزیه و تحلیل و علت یابی پدیده احساس امنیت از یکدیگر متمایز کرده‌اند. اولین آنها با عنوان «آسیب‌پذیری» اعم از آسیب-پذیری‌های فیزیکی، روان‌شناختی و اقتصادی شناخته می‌شود، رویکرد دوم عنوان «تجربه جرم» اعم از مستقیم و غیرمستقیم (از طریق دوستان، تماس‌های اجتماعی، رسانه‌های همگانی، همسایگان) را با خود دارد و رویکرد سوم با عنوان «بوم‌شناسی اجتماعی» بر محیط اجتماعی و فیزیکی به عنوان منابع احتمالی احساس ناامنی (مانند تأکید بر آشفتگی‌های فیزیکی و فقدان انسجام اجتماعی به عنوان منبع احساس ترس و ناامنی) متمرکز است.

اولین رویکرد که در واقع، نگاهی «جامعه-جمعیت‌شناسانه» دارد از آن محققانی همچون مکین‌تایر¹، باکس، هیل² و اندروز می‌باشد. این محققان معمولاً در مطالعات خود بر عواملی همچون جنسیت، سن، تأهل و موقعیت اجتماعی-اقتصادی تأکید کرده‌اند. در این رویکرد آسیب‌پذیری برای انسانها در شرایطی قابل تصور است که آنها فاقد امکان دفاع مؤثر باشند. این تصور عمدتاً شامل حوزه‌های فردی، اجتماعی و موقعیتی می‌باشد و به متغیرهایی چون جنس، سن، تأهل، موقعیت اقتصادی-اجتماعی و جنبه‌های موقعیتی قرار می‌گیرد (احمدی و اسمعیلی، 1389).

رویکرد نظری دوم بر این اصل استوار است که احساس ناامنی محصول مواجهه شخصی با جرم و یا مطلع شدن از آن، به وسیله شنیده‌ها، همسایگان، اعم از تماس با دیگران و یا رسانه‌های همگانی است. محققین بر این اعتقاد هستند که شنیدن اخبار مربوط به رویدادهای ناخوشایند برداشت‌های شخصی از خطر را تحریک می‌کند و در این بین تأثیر رسانه‌های همگانی بر احساس ناامنی را باید در این واقعیت جستجو کرد که رسانه‌ها تصاویر به شدت ترسناک از پدیده‌های ناامنی پخش می‌کنند به گونه‌ای ربط شخصی با افراد پیدا می‌کند. رسانه‌ها و ارگانهای دولتی از جمله پلیس بر مبنای رویکرد بزرگنمایی و پرداختن به اخبار و جزئیات جرایم و جنایات در سطح جامعه و با

¹. McIntyre

². Hill

فضاسازی‌های رسانه‌ای بر افکار عمومی تأثیر می‌گذارند و احساس احتمال قربانی شدن و احساس ناامنی را در افراد به وجود می‌آورند (واینبرگ و همکاران، 1383).

رویکرد نظری سوم که گاه با عنوان رویکرد «بوم شناختی» و عمدتاً با عنوان «رویکرد اجتماعی» خوانده می‌شود. تلاش بر این است که بین احساس فردی و متغیرهای زمینه‌ای مانند شهرنشینی، زندگی اجتماعی، سرمایه و اعتماد اجتماعی و آشفتگی مدنی ارتباط برقرار شود. برخی از مطالعات انجام شده در این رویکرد تلاش کرده‌اند نشان دهند که بین برخی متغیرهای اجتماعی چون سرمایه اجتماعی - سطح روابط اجتماعی، پایگاه اقتصادی - اجتماعی و احساس ناامنی رابطه وجود دارد (نادری و همکاران، 1389). از جمله می‌توان به این ایده اشاره کرد که علائم حاکی از انحطاط اجتماعی و فیزیکی روابط در محله‌ها و ضعف کنترل‌های اجتماعی می‌تواند برداشت عمومی از خطر جرم و ناامنی را تحت تأثیر قرار دهد. بی‌نظمی می‌تواند به عنوان جنبه‌ای از محیط اجتماعی و فیزیکی، این معنا را برای مشاهده‌گر تداعی کند که اولاً در محیط اجتماعی بر روی افراد کنترل و نظارت وجود ندارد و ثانیاً ارزشها و انگیزه‌های سایر شرکای فضای اجتماعی مورد مشاهده دچار انحطاط است (چلبی، 1385).

به طور خلاصه می‌توان مجموعه‌ای از نشانه‌های اجتماعی و محیطی همراه احساس ناامنی را به شرح ذیل فهرست نمود:

- 1) وندالیسم و بی‌سازمانی اجتماعی.
- 2) تراکم جمعیتی و اختلال در روابط اجتماعی.
- 3) فروپاشی سرمایه اجتماعی.
- 4) رواج رفتارهای بی‌نظم یا مختل ساز در محل.

با توجه به آنچه آمد احساس امنیت می‌تواند هم مبتنی بر کنترل اجتماعی رسمی¹ و هم کنترل اجتماعی غیر رسمی² باشد. بدین ترتیب وجود سطح بالایی از کارایی اجتماعی، انسجام اجتماعی و ساختار اجتماعی مستحکم (در شرایط با درجات پایین بی‌اعتمادی و ناشناختگی اجتماعی) باید بتواند مانع از پیدایش احساس ناامنی شود.

1. Formal Social Control

2. Informal Social Control

سامپسون¹ از نظریه پردازان رویکرد اجتماعی معتقد است که وجود ارزشهای مشترک مستحکم، کنترل پیوندهای اجتماعی قوی، انسجام اجتماعی بالا و سرمایه اجتماعی در میان ساکنان مناطق و محله های شهرها می تواند باعث توسعه احساس امنیت در افراد شود. در مقابل، در شرایطی که در محلات شهرها، کنترل اجتماعی به ویژه کنترل غیررسمی و پیوندهای اجتماعی و اعتماد اجتماعی تضعیف شوند به طور قطع شرایط احساس ناامنی در افراد افزایش خواهد یافت. به نظر او غیرممکن است که بتوان در فضای اجتماعی ای که مقررات و پیوندهای اجتماعی دارای ابهام هستند و مردم نسبت به یکدیگر بی اعتمادند و در تعادل با یکدیگر نیستند، احساس امنیت وجود داشته باشد. نظریه سامپسون توسط نظریه پردازان دیگری از جمله روس² (2001)، جانگ³ (2001) و جکسون و بانیستر⁴ مطرح شده است. روس و جانگ به نوع قضاوت مردم از انسجام و کنترل اجتماعی، جکسون به اعتماد و مشارکت در بین مردم و بانیستر به انسجام، کارایی و همبستگی اجتماعی در روابط اجتماعی ساکنان محلات شهرها به عنوان متغیرهای تأثیرگذار بر احساس ناامنی تأکید کرده اند (امیرکافی، 1388).

باید یادآوری نمود که مکانیزم درک انسانها از محیط خود، نه فقط ارزیابی های مشخص اولیه را شامل می شود بلکه منابع ثانویه اطلاعات نیز در این فرآیند شرکت دارد. اسکرگان عقیده دارد که بحث کردن با همسایه ها درباره ماجراهای ناامنی و مطلع شدن از احوالات بزه دیدگان محلی ویا رفتارهای ضداجتماعی می تواند بر میزان ترس و نوع برآورد افراد از خطر بزه دیدگی تأثیر بگذارد (حاجیان، 1384). در همین راستا می توان به نقش شبکه های محلی اشاره کرد. این شبکه ها ابزار ارتباطی را برای تبادل اطلاعات مربوط به رویدادها و اوضاع محل فراهم می کند. آنها می توانند پیامهایی را درباره ی آسیب پذیری های فردی بالقوه یا بالفعل انتقال دهند که به نوبه خود نقش مهمی در ارزیابی افراد از محیط خود ایفا خواهند نمود. باتوجه به رویکردهای سه گانه احساس ناامنی، مفروضات نظری پژوهش حاضر، بر وجود ارتباط بین ویژگی های فردی و اجتماعی (رویکرد اول) نوع پرداخت و عملکرد ارگانها از جمله رسانه ها، اصناف و اقشار مختلف (رویکرد دوم) و اعتماد اجتماعی به نهادها و سازمانها از جمله دولت و پلیس

1. Sampson

2. Ross

3. Jang

4. Jackson & Bunister

(ویکرد سوم) با میزان احساس ناامنی اشاره دارد. با توجه به این مباحث تئوریک فرضیات زیر قابل طرح است:

- 1- به نظر می‌رسد بین طبقه اجتماعی و میزان احساس امنیت رابطه وجود دارد.
- 2- به نظر می‌رسد که بین سطح تحصیلات و میزان احساس امنیت رابطه وجود دارد.
- 3- به نظر می‌رسد بین وضعیت تأهل و احساس امنیت زنان رابطه وجود دارد.
- 4- به نظر می‌رسد بین سن و احساس امنیت زنان رابطه وجود دارد.
- 5- به نظر می‌رسد بین درآمد و احساس امنیت زنان ارتباط وجود دارد.
- 6- به نظر می‌رسد با افزایش سطح اعتماد اجتماعی میزان احساس امنیت نیز افزایش می‌یابد.
- 7- به نظر می‌رسد با افزایش ایجاد امنیت از سوی ارگانهای دولتی میزان احساس امنیت نیز افزایش می‌یابد.

ابزار و روش

تحقیق حاضر از نوع تحقیق توصیفی- تبیینی می‌باشد که در آن از روش پیمایش و ابزار پرسشنامه محقق ساخته برای گردآوری اطلاعات استفاده شده است. جامعه آماری این پژوهش کلیه زنان بالای 15 سال ساکن در شهر آمل هستند که در سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال 85 در حدود 80657 نفر برآورد شده‌اند. بر اساس جدول کرجسی و مورگان، حجم نمونه 382 نفر برآورد شد. پرسشنامه‌ها با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای توزیع شد.

تعریف نظری متغیرها و مفاهیم اصلی به شرح زیر است:

اعتماد اجتماعی: اعتماد و زبان فارسی مترادف با تکیه کردن، وا گذاشتن کاری به کسی، اطمینان و ثوق، باور و اعتقاد به کار گرفته می‌شود (عمید، 1369، 201).

واژه "Trust" در فرهنگ اکسفورد به عنوان اتکا یا اطمینان به نوعی کیفیت یا صفت یک شخص یا یک چیز، یا اطمینان به حقیقت یک گفته توصیف می‌شود (گیدنز، 1377، 37) و اعتماد اجتماعی را می‌توان داشتن حسن ظن به دیگران در روابط اجتماعی، که دارای دو طرف اعتماد کننده¹ و اعتماد شونده²، فرد یا گروه، است دانست که تسهیل

¹. Trustee

². Truster

کننده روابط اجتماعی بوده و امکان سود یا زیان را در خود نهفته دارد (امیرکافی، 11،1388).

اعتماد اجتماعی در سه سطح بررسی می‌شود (زین‌آبادی، 36،1387):

1. سطح خرد: به اعتماد در روابط شخصی و خصوصی می‌پردازد.
2. در سطح میانی: اعتمادعام و تعمیم یافته به عموم مردم و به گروه‌های واسطه و سازمان و مؤسسات کوچک مورد بررسی قرار می‌گیرد.
3. در سطح کلان: اعتماد به دولت، نهادها و سازمانهای دولتی مورد توجه است.

احساس امنیت

ریشه‌ی لاتین امنیت واژه Secures می‌باشد که در لغت به معنای نداشتن دلهره و دغدغه است. انسان در زندگی خود پاسخگوی مجموعه‌ای از نیازها باشد. این نیازها حالت کاملاً سلسله مراتبی دارند، یعنی پس از نیازهای فیزیولوژیک در قاعده هرم، نیاز به امنیت قرار دارد و پس از آن سایر نیازها. امنیت دارای ابعاد عینی و ذهنی-روانی است. به عبارت دیگر امنیت هم شامل اطمینان و آرامش فیزیکی و هم آرامش روحی و روانی است (بیات، 1387).

مفهوم امنیت مانند سایر مفاهیم اساسی و رایج در علوم انسانی نظیر صلح- عدالت و آزادی در معرض تفسیرها و تعبیرهای گوناگونی قرار دارد. تعاریف لغوی امنیت در فرهنگهای لغت عبارتند از: در امان بودن، آرامش و آسودگی، حفاظت در مقابل خطر، احساس آزادی از ترس، احساس ایمنی و رهایی از تهدید، ریشه امنیت در لغت از استیمان و ایمان و ایمنی و به مفهوم آرامش در برابر ترس، رعب و نگرانی است. امنیت یعنی در معرض خطر نبودن یا از خطر محافظت شدن، احساس امنیت همچنین عبادت است از: آزادی از اضطراب و بیمناکی و داشتن اعتماد و اطمینان موجه و مستمر (میرعرب، 133،1379).

تعریف عملیاتی متغیرها در جدول (1) ارائه شده است:

جدول (1) - متغیرها، شاخصها و مقیاس سنجش آنها

مقیاس سنجش	شاخص ها (معرف ها)	متغیرها
رتبه‌ای	<p>الف: اعتماد به نزدیکان، خانواده، همسایگان و عامه مردم</p> <p>1. تمایلات همکاری جویانه (همکاری با دیگران)</p> <p>2. اطمینان (توانایی حل مشکلات، داشتن توان روحی و روانی مناسب)</p> <p>3. داشتن اعتماد به یکدیگر، یکی بودن ظاهر و باطن. احساس مسئولیت در برابر یکدیگر</p> <p>ب: اعتماد به اصناف و اقشار مختلف</p> <p>1. میزان اعتماد به روزنامه ها</p> <p>2. میزان اعتماد به تاکسیرانان</p> <p>3. میزان اعتماد به روحانیون</p> <p>ج: اعتماد به عملکرد سازمانها و نهادها</p> <p>1. میزان اعتماد به صدا و سیما</p> <p>2. میزان اعتماد به شهرداری</p> <p>3. میزان اعتماد به شورای شهر</p> <p>4. میزان اعتماد به پلیس</p> <p>5. میزان اعتماد به دولت</p>	اعتماد اجتماعی
رتبه‌ای	<p>1. میزان درآمد شخص</p> <p>2. میزان درآمد خانواده</p>	وضعیت اقتصادی
رتبه‌ای	سن، وضعیت تاهل، وضعیت اشتغال، سطح تحصیلات	ویژگیهای فردی
رتبه‌ای	<p>الف: احساس امنیت در شهر</p> <p>1. پلیس</p> <p>2. شهرداری و شورای شهر</p> <p>3. احساس امنیت در مکانهای شلوغ و خلوت</p> <p>4. احساس امنیت در مقابل ایجاد مزاحمت خیابانی و تجاوز و قتل</p> <p>ب: احساس امنیت در محله</p> <p>1. روابط دوستانه با همسایگان</p> <p>2. احساس امنیت در مواقع تنهایی</p> <p>3. احساس امنیت به طور کل در محله</p> <p>ج: احساس امنیت در خانواده</p> <p>1. عدم احساس تنهایی</p> <p>2. توانایی حل مشکلات</p> <p>3. کمک رسانی و اطمینان به اعضای خانواده</p>	احساس امنیت

یافته ها

یافته های توصیفی

- 59 درصد از پاسخگویان، کمتر از 30 سال، 17/3 درصد 31 تا 40 سال و 23/7 درصد بیشتر از 41 سال سن داشتند. میانگین سنی پاسخگویان 31/9 سال بوده است.
- 53/3 درصد از پاسخگویان، متاهل و 46/7 درصد مجرد بودند.
- 76/6 درصد از پاسخگویان کمتر از 400 هزار تومان، 15/4 درصد 401 تا 800 هزار تومان و 17 درصد بیشتر از 801 هزار تومان درآمد ماهیانه داشتند. میانگین کل درآمد پاسخگویان برابر با 831/33 هزار تومان در ماه بوده است.
- نتایج تحقیق نشان داد 12 درصد از پاسخگویان در طبقه اجتماعی پایین، 28/6 درصد در طبقه متوسط رو به پایین، 38/8 درصد در طبقه متوسط، 12/3 درصد در طبقه متوسط رو به بالا و 8/3 درصد در طبقه اجتماعی بالا جای گرفتند.

یافته های تحلیلی:

- مقایسه میزان احساس امنیت زنان در طبقات اجتماعی مختلف نتایج نشان می دهد که بیشترین احساس امنیت در زنان طبقه بالا و متوسط رو به بالا و کمترین احساس امنیت در زنان طبقه اجتماعی متوسط رو به پایین مشاهده شده است. البته آزمون تحلیل واریانس یکطرفه تفاوت مشاهده شده را از نظر آماری معنادار نشان نداد.

جدول (2). آزمون تحلیل واریانس یکطرفه برای مقایسه میزان احساس امنیت زنان در طبقات اجتماعی مختلف

P	F	انحراف معیار	میانگین	تعداد	طبقه اجتماعی
0/57	0/727	9/941	115/11	45	پایین
		8/292	114/67	107	متوسط رو به پایین
		8/418	115/06	145	متوسط
		7/777	116/47	45	متوسط رو به بالا
		7/405	117/03	31	بالا

- مقایسه میزان احساس امنیت زنان در سطوح تحصیلی مختلف

جدول (3). آزمون تحلیل واریانس یکطرفه برای مقایسه احساس امنیت زنان در سطوح تحصیلی مختلف

P	F	انحراف معیار	میانگین	تعداد	سطح تحصیلات
0/531	0/870	6/706	117/44	18	ابتدایی
		9/219	115/36	25	راهنمایی
		6/327	114/20	15	دبیرستان
		8/527	115/72	124	دیپلم
		9/417	112/88	33	فوق دیپلم
		8/778	114/75	109	لیسانس
		5/725	117/27	15	فوق لیسانس
		5/657	111/00	2	دکتری

کمترین احساس امنیت در زنان دارای تحصیلات دکترا و بیشترین احساس امنیت در زنان دارای سطح تحصیلات ابتدایی مشاهده شده است. البته نتیجه آزمون تحلیل واریانس یکطرفه نشان داد این تفاوت از نظر آماری معنادار نمی باشد، بنابراین فرضیه رد می شود.

- مقایسه میزان احساس امنیت زنان مجرد و متأهل

نتیجه آزمون T نمونه های مستقل تفاوت معناداری را بین میزان احساس امنیت زنان مجرد و متأهل نشان نداد.

جدول (4). آزمون T نمونه های مستقل برای مقایسه احساس امنیت زنان مجرد و متأهل

Sig	درجه آزادی	t	انحراف استاندارد	میانگین احساس امنیت	وضعیت تاهل
0/79	372	-0/266	7/01	115/16	مجرد
			7/8	115/39	متأهل

- مقایسه میزان احساس امنیت زنان در گروههای سنی مختلف

جدول (5)

آزمون تحلیل واریانس یکطرفه برای مقایسه احساس امنیت زنان در گروههای سنی مختلف

گروه سنی	تعداد	میانگین	انحراف معیار	F	P
کمتر از 30 سال	221	115/31	8/032	0/801	0/45
از 31 تا 40 سال	65	114/22	8/778		
بیشتر از 41 سال	89	115/94	9/006		

نتایج نشان می‌دهد که تفاوت معناداری در زمینه احساس امنیت در میان گروه‌های سنی مختلف مشاهده نشده است.

- رابطه بین میزان درآمد و میزان احساس امنیت زنان

جدول (6). آزمون تحلیل واریانس یکطرفه برای سنجش رابطه بین احساس امنیت زنان و میزان درآمد

سطح درآمد ماهیانه (به تومان)	تعداد	میانگین	انحراف معیار	F	P
کمتر از 400 هزار	253	115/57	8/416	0/483	0/61
از 401 تا 800 هزار	58	114/55	7/785		
بیشتر از 800 هزار	68	114/77	8/910		

نتایج نشان می‌دهد که افراد با داشتن سطح درآمد مختلف، هیچ تفاوت معناداری در زمینه احساس امنیت با یکدیگر ندارند، به بیان دیگر می‌توان استدلال کرد که سطح درآمد هیچ تاثیر معناداری بر احساس امنیت نداشته است.

- رابطه بین میزان اعتماد اجتماعی و احساس امنیت

جدول (7). آزمون ضریب همبستگی پیرسون برای سنجش رابطه بین میزان اعتماد اجتماعی و

احساس امنیت

متغیرها	همبستگی r	سطح معناداری sig
میزان اعتماد اجتماعی و احساس امنیت	0/226	0/000

r ضریب همبستگی پیرسون Pearson دامنه تغییرات: $-1 \leq r \leq +1$

مقادیر همبستگی پیرسون نشان می‌دهد که بین اعتماد اجتماعی و احساس امنیت رابطه مستقیم و معنادار وجود دارد. بنابراین نشان می‌دهد که هر چه اعتماد اجتماعی بیشتر شود احساس امنیت زنان نیز افزایش می‌یابد.

رابطه شاخص‌های اعتماد اجتماعی و احساس امنیت زنان نیز مستقیم و معنادار است. بنابراین بر اساس نتایج تحقیق، هرچه اعتماد به نزدیکان، خانواده، همسایگان و عامه مردم، اصناف و اقشار مختلف مردم و سازمانها و نهادها افزایش یابد احساس امنیت زنان نیز افزایش خواهد یافت.

جدول (8). آزمون ضریب همبستگی پیرسون برای سنجش رابطه بین شاخصهای اعتماد

اجتماعی و احساس امنیت		
متغیرها	همبستگی r	سطح معناداری sig
اعتماد به نزدیکان، خانواده، همسایگان و عامه مردم	0/584	0/000
اعتماد به اصناف و اقشار مختلف	0/396	0/000
اعتماد به عملکرد سازمانها و نهادها	0/411	0/000
r ضریب همبستگی پیرسون Pearson دامنه تغییرات: $-1 \leq r \leq +1$		

- رابطه بین میزان ایجاد امنیت توسط نهادهای دولتی و احساس امنیت

جدول (9). آزمون ضریب همبستگی پیرسون برای سنجش رابطه بین میزان ایجاد امنیت

توسط نهادهای دولتی و احساس امنیت		
متغیرها	همبستگی r	سطح معناداری sig
ایجاد امنیت توسط نهادهای دولتی و احساس امنیت	0/475	0/000
r ضریب همبستگی پیرسون Pearson دامنه تغییرات: $-1 \leq r \leq +1$		

مقادیر همبستگی پیرسون نشان می‌دهد که بین ایجاد امنیت توسط نهادهای دولتی و احساس امنیت رابطه معنی داری وجود دارد. بنابراین نشان می‌دهد که هر چه ایجاد امنیت توسط نهادهای دولتی بیشتر شود احساس امنیت زنان نیز افزایش می‌یابد.

نتیجه‌گیری

این مقاله به بررسی احساس امنیت زنان شهر آمل و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن پرداخته است. در بخش نظری با استفاده از تئوری‌های مورد نیاز در هر زمینه به بررسی ابعاد و عوامل مؤثر بر موضوع پرداخته شد و تعاریف مختلفی درباره هر یک از متغیرهای مستقل و همچنین متغیر وابسته بیان گردید. در نهایت احساس امنیت به معنای فقدان هراس از اینکه ارزشهای انسانی مورد حمله قرار گیرند و به نبود هراس و بیم نسبت به حقوق و آزادی‌های مشروع تعریف گردید. همچنین با توجه به هر دسته از تئوری‌های مطرح شده، فرضیه مناسب با آن استخراج و به بررسی آنها پرداخته شد. نتایج تحقیق نشان می‌دهد ایجاد امنیت توسط ارگانهای دولتی رابطه معناداری با احساس امنیت زنان شهر آمل دارد. رابطه بین احساس امنیت و اعتماد اجتماعی در سطح میانی و کلان مستقیم و معنادار به دست آمده است. علاوه بر این نتایج حاکی از آن است که بین ویژگیهای فردی (سن، تحصیلات، درآمد، طبقه و وضعیت تأهل) با احساس امنیت رابطه معنادار وجود ندارد. رابطه بین احساس امنیت و محل سکونت نیز تایید شد.

بر اساس الگوی نظری تحقیق، امروزه با گسترش شهرها و افزایش جمعیت، شاهد حضور گسترده و روزافزون زنان در عرصه‌های مختلف سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و... هستیم، اما حضور زنان در جامعه از یک سو می‌تواند سبب پیشرفت در زندگی شخصی آنها و در نتیجه در روند جامعه شود، اما از سوی دیگر مشکلات و تبعات فراوانی را نیز به همراه خواهد داشت که یکی از این مشکلات احساس ناامنی آنها در جامعه است. البته عوامل زیادی می‌تواند بر احساس امنیت زنان تأثیر بگذارد که در این مقاله چند مورد از آنها مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

پیشنهادها

- 1- نتایج تحقیق نشان داد بین محل سکونت و احساس امنیت زنان رابطه وجود دارد. در برخی از مناطق به دلیل نبود یا دوری پاسگاه‌های نیروی انتظامی از محل، اراذل و اوباش فرصت مناسبی می‌یابند که آسایش مردم را مختل سازند. بنابراین پیشنهاد می‌شود نیروی انتظامی با اجرای دقیق وظایف خود به بالا رفتن سطح اعتماد اجتماعی و به تبع آن بالا رفتن احساس امنیت زنان کمک کند.
- 2- بر اساس نتایج تحقیق، بین ایجاد امنیت توسط دستگاه‌های دولتی و احساس امنیت رابطه وجود دارد. در واقع بخش عمده‌ای از امنیت اجتماعی در فرایند تعامل روزمره با سازمانها و ارگانهای مختلف از جمله پلیس و صدا و سیما و... شکل می‌گیرد. اعتماد اجتماعی زمانی ایجاد می‌شود که دولت و مردم به یکدیگر اعتماد کنند. بنابراین برای افزایش امنیت اجتماعی که نیازمند مشارکت و همکاری تمامی واحدهای جامعه است.
- 3- همچنین برای افزایش امنیت در سطح شهر و محله می‌توان از طریق ایجاد و بهره‌برداری مناسب از فضاهای فرهنگی ایجاد شده در مناطق شهری و محلات تلاش کرد تا به فضا و مکان زندگی خویش توجه بیشتری داشته باشند. این امر تنها زمانی ممکن است که بخواهند بپذیرند که شهر به آنها تعلق دارد و در صورت توجه بیشتر آنهاست که می‌توان در طی یک حرکت عمومی و همگانی امکان افزایش نظارت و کاهش قابلیت جرم خیزی را فراهم آورد و از طریق دخیل کردن زنان در فرآیند تصمیم‌گیری حداقل در سطوح محله‌ای این احساس را در آنها بوجود آورد. در هر صورت آنها باید بپذیرند که خودشان به صحنه مدیریت محله‌ای وارد شوند تا امکان احساس امنیت افزایش یابد.

منابع:

- احمدی، حبیب؛ مرادی، گلمراد؛ آذرگون، زهره (1386)، بررسی رابطه بین مشارکت مردمی و احساس امنیت اجتماعی. فصلنامه توسعه انسانی. دوره 1. شماره 4.
- احمدی، یعقوب، اسمعیلی، عطا (1389)، سنجش احساس امنیت زنان مبتنی بر عوامل چندبعدی و میان رشته‌ای در شهر مشهد. جامعه‌شناسی کاربردی. سال 21. شماره پیاپی 38. شماره دوم.
- افشانی، سید علیرضا؛ ذاکری هامانه، راضیه (1391)، مطالعه تطبیقی میزان احساس امنیت اجتماعی زنان و مردان ساکن شهر یزد. زن در توسعه و سیاست. دوره 10. شماره 3.
- امیرکافی، مهدی (1388)، بررسی احساس امنیت و عوامل مؤثر بر آن (مورد مطالعه: شهر تهران). تحقیقات علوم اجتماعی ایران. سال دوم. شماره 1.
- بیات، بهرام (1387)، تبیین جامعه‌شناختی احساس امنیت در بین شهروندان تهرانی با تأکید بر نقش پرداخت رسانه‌ای و سرمایه اجتماعی. نامه علوم اجتماعی. شماره 16.
- حاجیانی، ابراهیم (1384)، چارچوب روش‌شناختی برای بررسی احساس امنیت. فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی. تهران: انتشارات معاونت اجتماعی ناجا. چاپ اول.
- چلبی، مسعود (1385)، به طرف یک نظریه عمومی کثرفتاری اجتماعی. تهران: نشر نی
- زین آبادی، مرتضی (1387)، بررسی وضعیت اعتماد در جامعه ایران و راه‌های بازسازی آن. پژوهشنامه شماره 16. تهران: گروه پژوهش‌های فرهنگی و اجتماعی، پژوهشکده تحقیقات استراتژیک مجمع تشخیص مصلحت نظام.
- عمید، حسن (1369)، فرهنگ عمید. تهران: نشر امیرکبیر.
- غفاری، غلامرضا؛ صفری شالی، رضا (1388)، بررسی نقش و جایگاه امنیت در نظم اجتماعی (مطالعه موردی در شهرهای تهران و قزوین). فصلنامه تخصصی جامعه‌شناسی. شماره 14.
- گیدنز، آنتونی (1377)، پیامدهای مدرنیته. ترجمه محسن ثلاثی. تهران: نشر مرکز.
- معین، محمد (1375)، فرهنگ لغت فارسی، جلد اول: انتشارات امیرکبیر.
- میرعرب، مهرداد (1379)، نیم‌نگاهی به مفهوم امنیت. مجله علوم سیاسی. سال سوم. شماره نهم.
- نادری، حمدالله؛ جاهد، محمدعلی؛ شیرزاده، مهین‌دخت (1389)، بررسی رابطه احساس امنیت اجتماعی و سرمایه اجتماعی (مطالعه موردی شهر اردبیل). مطالعات امنیت اجتماعی. شماره 21.

- نوروزی، فیض‌الله؛ فولادی سپهر، سارا(1388)، بررسی احساس امنیت اجتماعی زنان 15-29 ساله شهر تهران و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن. فصلنامه راهبرد. سال 18. شماره 53.
- نیازی، محسن؛ شفایی‌مقدم، الهام؛ شادفر، یاسمن(1390)، بررسی رابطه بین میزان سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی در بین زنان مناطق شمال(1 و 2) و جنوب شهر(19 و 20) تهران. فصلنامه جامعه شناسی مطالعات جوانان. سال دوم. شماره 3.
- واینبرگ، مارتین و رایبنگتن(1383)، رویکردهای نظری هفتگانه در بررسی مسائل اجتماعی. ترجمه رحمت الله صدیق سروستانی. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- Jackson, J and Sunshine, J. (2007), 'Public Confidence in Policing: A Neo- Durkheimian Perspective', *British Journal of Criminology*, 47: 214-33.
 - Jang, Sun Joon and Byron R Johnson (2001), "Neighborhood disorder, individual religiosity and adolescent use of illicit drugs" A test of multilevel hypotheses" *Criminology*, Volume 39, Number 1.
 - Ross, Catherin E, John Mirowsky and Shana Pribsh (2001), "Powerlessness Amplification of threat: Neighborhood disadvantage disorder and mistrust" *American Sociological Review*, Vol. 66: 568-591.